

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Zuzana Lukáčová

Staroveké civilizácie v predmete obohatenie II. pre žiakov 3. ročníka ZŠ

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe
žiakov so všeobecným intelektovým nadaním

Bratislava
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Zuzana Lukáčová

Kontakt na autora: Základná škola, Tribečská 1653/22, Topoľčany
susanlukac@post.sk

Názov OPS/OSO: Staroveké civilizácie v predmete obohatenie II. pre žiakov
3. ročníka ZŠ

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2014
X. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Eva Líšková

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

obohatenie, civilizácia, pracovné listy, vlastiveda, starovek, kompetencie, komunikačné a prezentačné zručnosti, medzipredmetové vzťahy, žiak, učiteľ

Anotácia

Práca poskytuje zbierku pracovných listov a činností pre intelektovo nadaných žiakov tretieho ročníka primárneho vzdelávania, zameraných na využívanie hlavne na hodinách predmetu obohatenie. Činnosti a úlohy popísané v práci sú všestranne využiteľné, pretože obsah témy sa prelína viacerými vzdelávacími oblasťami.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Téma Staroveké civilizácie v predmete obohatenie II. by mohla byť prínosom v týchto akreditovaných programoch:

Tvorba vzdelávacieho programu kontinuálneho vzdelávania, číslo 4/2010 – KV,

Vzdelávanie v múzeu - medzipredmetový prístup pri osvojovaní znalostí a spôsobilostí žiakov, číslo 337/2010 – KV,

Kooperatívne vyučovanie na 1.stupni ZŠ, číslo 151/2010 - KV,

Olympijská výchova v základných a stredných školách, číslo 551/2011-KV,

Multikultúrna výchova na I. stupni základnej školy, číslo 124/2010 – KV.

OBSAH

ÚVOD	5
1 VÝCHODISKÁ A CIELE OPS	7
1.1 Špecifikácie OPS	10
1.2 Požadované kompetencie od žiaka	11
1.3 Požadované kompetencie od učiteľa	11
1.4 Ciele OPS	11
2 PODROBNÝ OPIS OPS	13
2.1 Odporúčané využitie pracovných listov a činností	13
ZÁVER	25
Zoznam príloh	29

ÚVOD

Cieľom mojej osvedčenej pedagogickej skúsenosti je ponúknuť konkrétne možnosti, ako pracovať so žiakmi a vytvoriť zbierku pracovných listov pre intelektovo nadaných žiakov tretieho ročníka primárneho vzdelávania, využívaných hlavne na hodinách predmetu obohatenia. Nadväzuje na OPS Staroveké civilizácie v predmete obohatenie, ktorá bola venovaná témam Archeológia, práca archeológa, Doba kamenná, Doba kamenná - zrod umenia, jaskynné maľby, Staroveký Egypt - kúzlo múmií.

Vyučovací predmet obohatenie má byť odpoveďou na zvýšenú potrebu získavania nových informácií u intelektovo nadaných žiakov. Použitie pracovných listov v primárnom vzdelávaní je všestranné, pretože obsah témy Staroveké civilizácie je možné aplikovať nielen do vzdelávacej oblasti Príroda a spoločnosť, ale zahŕňajú aj prierezové témy - mediálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, multikultúrna výchova, finančná gramotnosť a tvorba projektov.

Zámerom OPS je prostredníctvom poznávania života starovekých civilizácií podporovať záujem žiakov o poznávanie okolitého sveta, rozvíjať zručnosti v riešení problémov a tvorivých úloh, argumentáciu, intuíciu a kritické myslenie. Ponúknuté témy, aktivity a pracovné listy umožňujú naučiť žiakov získavať vedomosti prostredníctvom pre nich dostupnej literatúry – encyklopédií, internetových stránok, náučných filmov. Žiaci sa učia dostupné informácie triediť, usporiadať, hľadať súvislosti medzi nimi. Témy zodpovedajú kognitívnej úrovni intelektovo nadaných žiakov a zároveň nadväzujú na ich špecifické záujmy. Žiaci pracujú individuálne aj v skupinách. Učia sa pracovať v tíme svojich spolužiakov, akceptovať ich názory a vytvoriť spoločný výstup. Učia sa aj argumentovať a obhajovať svoje názory. Získavajú nové informácie, vlastné skúsenosti, sumarizujú nové poznatky, učia sa s podporou zážitkovosti. Činnosti slúžia na rozvoj kľúčových kompetencií žiakov v primárnom vzdelávaní.

Práca je rozdelená do dvoch kapitol. V prvej kapitole predstavujem ciele a východiská OPS a v druhej kapitole opisujem možnosti využitia pracovných listov a činností v praxi. Neoddeliteľnou súčasťou druhej kapitoly je súbor pracovných listov, ktoré sa nachádzajú v prílohách. Praktické návody ako pracovať na obohatení sú prepojené s ponúknutými pracovnými listami. Moja OPS môže byť inšpiráciou pre výber predmetu obohatenie ako voliteľného predmetu v školskom vzdelávacom programe.

TEORETICKÁ ČASŤ

1 VÝCHODISKÁ A CIELE OPS

„Predmet obohatenie vytvára základný prvok, zohľadňujúci nadštandardnú úroveň vzdelávania nadaných detí. Oproti akcelerovanému prístupu – urýchľovaniu osvojovaniu vzdelávacieho obsahu, sa metóda obohatenia ukázala ako flexibilne reagujúca a najefektívnejšia vzhľadom na neustálu potrebu získavania nových informácií u intelektovo nadaných žiakov. V rámci tohto predmetu sa výučba v primárnom vzdelávaní rozširuje, prehĺbuje a obohacuje o také témy, činnosti a aktivity, ktoré zodpovedajú kognitívnej úrovni intelektovo nadaných žiakov a zároveň nadväzujú na ich špecifické záujmy.

V rámci predmetu obohatenie žiaci pracujú s knihami, encyklopédiami, informačnými a komunikačnými technológiami, riešia problémové úlohy a tvorivé úlohy, vypracúvajú pracovné listy, tvoria samostatné výstupy – formou referátov, makiet, predmetov, máp, modelov, atď., ktoré súvisia so spracovanou a preberanou témou. Obohatenie umožňuje široké využitie medzipredmetových vzťahov. Učiteľ, v rámci tohto predmetu, pre žiakov vytvára čo najviac podnetov pre získavanie nových poznatkov. Najdôležitejšími prvkami predmetu obohatenie sú získavanie nových informácií, vlastných skúseností, sumarizácia nových poznatkov, práca s literatúrou, vyhľadávanie zdrojov informácií a samostatný prístup k zadanej úlohe. Je to kvalitná predpríprava pre špecifické postupy a prácu vo vyšších ročníkoch.

Žiaci sa na hodinách obohatenia stávajú paleontológmi, prírodovedcami, moreplavcami, ktorí objavujú nové krajiny, podmorské zvieratka a potopené lode, archeológmi, ktorí v školskej záhrade hľadajú pozostatky po Avaroch, či starovekými Egyptanmi, ktorí stavajú z piesku pyramídy, z papiera múmie aj cestovateľmi po kontinentoch a štátoch Zeme.

Hlavným cieľom obohatenia je prostredníctvom štúdia problematiky do hĺbky sa naučiť pracovať s rôznymi zdrojmi informácií a aplikovať tieto poznatky v ďalších činnostiach a predmetoch. Takisto nie je základným cieľom získavanie nových informácií a ich zapamätávanie. Informácie sú najmä prostriedkom a základňou pre aplikáciu tvorivých, problémových úloh, tvorbu projektov a rozvíjanie tvorivosti a vyšších úrovní myslenia žiakov, ako aj ich samostatnosti a vnútornej motivácie. Preto sa využívajú najmä hravé metódy, atmosféra na obohatení je uvoľnená, hlavným hnacím motorom práce na obohatení je zanietenosť žiakov, ale aj učiteľa pre danú problematiku.

Témy k predmetu obohatenie sú vyberané tak, aby čo najviac uspokojili túžbu nadaného dieťaťa objavovať, skúmať a bádať. Obohatenie dáva žiakom možnosť výberu tej témy (oblasti), ktorá ich najviac zaujíma, preto sú témy volené dostatočne široko. Okrem prípravy na samostatné štúdium sa žiaci učia pracovať v tíme svojich spolužiakov, akceptovať ich názory a vytvoriť spoločný výstup. V rámci predmetu obohatenie sa žiaci učia aj argumentovať a obhajovať svoje názory. Všetky vedomosti, schopnosti a zručnosti získané v tomto predmete, žiaci využijú pri príprave a prezentácii svojej ročníkovej práce.

Ciele predmetu obohatenie:

- Saturovať kognitívne potreby (potreby získavať nové informácie) intelektovo nadaných žiakov.
- Naučiť žiakov vyhľadávať zdroje informácií, triediť ich podľa dôležitosti (literatúra, internet, médiá) a spracovávať ich.
- Naučiť riešiť, odhadnúť, vymyslieť, zhodnotiť, roztriediť, dešifrovať a zakresliť úlohy, tvorivo myslieť a riešiť problémové úlohy.

- Naučiť žiakov pracovať s literatúrou (orientácia v obsahu, registri, práca s knihou, encyklopédiou) a informačnými technológiami.
- Tvoriť projekty a prezentácie.
- Prezentovať projekty (rétorika – postoj, mimika, časové ohraničenie prejavu, samostatné rozprávanie, efektívne využitie pomôcok).
- Naučiť žiakov aktívne počúvať, diskutovať a nájsť riešenie k problémovým oblastiam, nebáť sa povedať svoj názor, argumentovať.
- Naučiť žiakov pracovať v tíme - v rámci skupinovej práce na určitých výskumných/ bádateľských úlohách.
- Rozvíjať kognitívnu a afektívnu zložku žiakovej osobnosti prostredníctvom štúdia a spracovávanía informácií z rôznych oblastí okolitého sveta v rámci širokej témy.

Etapy a priebeh činnosti:

1. Oboznámenie sa s témou obohatenia - listovanie v literatúre, hľadanie informácií na internete, návšteva výstavy, múzea, sledovanie videoprojekcie. Cieľom tejto etapy je získanie záujmu, zvedavosti, chuti poznávať danú oblasť u žiakov.
2. Zhromažďovanie zdrojov získavania informácií.
3. Získavanie nových informácií z literatúry, internetu, pomocou hry, diskusie, alebo videonahrávky, vychádzok, exkurzií, besied a pod.
4. Riešenie problémových a tvorivých úloh, tvorba projektov.
Na základe poznaných informácií deti riešia problémové a tvorivé úlohy ako jednotlivci alebo v skupinách. Úlohy sú zamerané na rôzne schopnosti a zručnosti (vypočítaj, odhadni, vymysli, navrhni, zhodnot', nakresli, znázorni, roztried', odstupňuj a pod.). Žiaci v rámci daného problému diskutujú, argumentujú, hodnotia. Deti vytvárajú vlastný projekt na danú tému. Môžu si z nej vybrať vlastnú užšiu oblasť. Možné výstupy: príručka, článok, plagát, model, pieseň, scenár a pod. Žiaci môžu pracovať individuálne alebo v skupinách.
5. Prezentácia projektov, vyriešených úloh, výrobkov. Žiaci predstavia vlastný projekt, nasleduje zhodnotenie žiackym kolektívom i učiteľom, výstavka. Projekt je možné prezentovať aj pred rodičmi.“ (Učebný plán a doplnky k učebným osnovám pre 1. – 4. ročník základnej školy pre žiakov s intelektovým nadaním, 2007, str.19, 20)

„Príklady tém v jednotlivých ročníkoch a ich rozpracovania ako informačného základu pre obohacovacie aktivity:

1. ročník – ríša zvierat (rôzne živočíchy, vznik Zeme, dinosaury, praveké živočíchy, skupiny živočíchov, spôsob života a charakteristiky jednotlivých živočíchov, prírodovedci, zvieracie rekordy, výskyt živočíchov ...),
2. ročník – voda a oceány (od potôčika k moru, sladká voda na zemskom povrchu, známi objavitelia, moreplavci, piráti, život v oceánoch, katastrofy vo vode a na vode ...),
3. ročník – staroveké civilizácie (pravek, Sumeri, Egypt, Kelti, Vikingovia, Gréci, Rimania, Mayovia, Aztékovia, Inkovia, Slovania ...),
4. ročník – cestovanie po zemeguli (svet, svetadiely, mýty a legendy, ľudia a spôsob života v rôznych krajinách a svetadieloch...).

Obsah predmetu obohatenie v 3. ročníku

STAROVEKÉ CIVILIZÁCIE

Pojem civilizácia

- najstaršie civilizácie, historické dohady o najstarších civilizáciách, definovanie pojmu „civilizácia“, aké najznámejšie civilizácie poznáme,
- archeológia, práca archeológa, (hra na archeológa- hľadanie artefaktov v školskej záhrade),
- Stonehenge- najzáhadnejšia archeologická lokalita na svete.

Doba kamenná

- prví ľudia, život a vymretie neandertálcov, homo sapiens sapiens - človek, ktorí prežil dobu ľadovú, oheň, lovci a mamuty, domestikácia psa, zrod umenia- jaskynné maľby,
- hry a povery doby kamennej.

Prvé mestá

- vznik prvých miest - Jericho, Catal Huyuk (domy bez dverí a mestá bez ulíc).

Sumeri

- Sumeri kolíska civilizácie, vynálezy Sumerov,
- sumerské školy,
- písmo Sumerov, sumerská literatúra.

Egypt

- život starých Egypťanov,
- faraóni a spoločenské vrstvy,
- moc a kúzlo pyramíd, Carter, vykrádači pyramíd,
- kúzlo múmií,
- bohovia starého Egypta,
- egyptské písmo, Champolion.

Kelti

- kto sú Kelti a odkiaľ prišli, pomenovanie Keltov, legendy a povesti bojovníci Kelti, ženy bojovníčky, kráľ Artuš,
- viera Keltov – Druidi, zaujímavosti o keltských mŕtvych, bohovia,
- keltský život, keltská kuchárka,
- keltské hry, keltský kompas.

Vikingovia

- kto sú Vikingovia, legendy, povesti a bohovia,
- vikingské plavidlá a vikingská loď,
- život Vikingov (muži, ženy, hygiena – vikingské mydlo, kuchárka),
- vikingské deti, hry a zábava.

Gréci

- Trójsky kôň,
- Spartania kontra Aténčania (porovnanie),
- Vznik olympiády,
- Grécke písmo, grécke kódovanie- pomocou Polybiovej šachovnice, grécke báje,
- Grécky bohovia z hory Olymp,
- Grécke školy a hry, grécke jedlo, grécky dom.

Rimania

- Vlčie deti a zrod Ríma,
- Rímski najvýznamnejší vodcovia (Július Caesar, Nero),
- Rímske školy a hry pre deti, rímske jedlo, rímsky dom,
- Gladiátori,

- Rímski bohovia (porovnanie s gréckymi bohmi),
- Pompeje- zničené mesto.

Mayovia, Aztékovia a Inkovia

- Prví Američania- Indiáni (odkiaľ a kedy prišli Indiáni na územie Ameriky),
- Kukurica- hlavný zdroj potravy- jedálny lístok indiánov,
- Staviteľstvo – Tenochtilán (metropola Ameriky) alebo Mexické Benátky,
- Ručne maľované odevy, čelenky z pier, zlaté a strieborné šperky,
- Mayská abeceda a ako Mayovia počítali ,
- Život Indiánov od narodenia po dospelosť.

Slovania

- Odkiaľ prišli Slovania a kde žijú dodnes (všetky slovanské štáty v Európe),
- Myslenie Slovanov, ako Slovania žili, ako Slovania merali (medzinárodná sústava jednotiek Slovanov),
- Mágia a medicína Slovanov,
- Akým bohom verili Slovania pred príchodom kresťanstva,
- Hlaholika (ukážka slovanského písma),
- Azbuka (ako píšú niektoré slovanské národy dodnes).

Konferencia civilizácií (konfrontácia jednotlivých civilizácií v praktickom prevedení)

- praktický výstup celoročnej práce žiakov. Jedná sa o koncoročnú konferenciu, kde sa stretnú žiaci ako zástupcovia najvýznamnejších civilizácií. Každá civilizácia predstaví svoj odev, jedlo, písmo alebo kultúru. Konferencia je zavŕšená veľkou hostinou s dobovými jedlami a s dobovými hrami.“ (**Školský vzdelávací program ISCED 1 – Primárne vzdelávanie pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním,2008.**)

Časová dotácia predmetu obohatenie je v primárnom vzdelávaní 1 hodina týždenne, 33 hodín ročne. Pri obohatení sa používajú pracovné zošity a pracovné listy školy, informačné technológie, populárno náučná literatúra.

1.1 Špecifikácie OPS

Typ školy: základná škola, primárne vzdelávanie

Kategória pedagogických zamestnancov: učiteľ

Podkategória: učiteľ pre primárne vzdelávanie

Vzdelávacia oblasť: voliteľný predmet

Ročník: tretí

Predmet: obohatenie

Tematické okruhy: Kto sú Kelti a keltský život, Vznik olympiády, Grécki bohovia z hory Olymp, Zrod Ríma, vlčie deti, Rímski najvýznamnejší vodcovia, Gladiátori, Rímski bohovia, Konferencia civilizácií.

Prierezové témy:

Mediálna výchova – porovnávanie rôznych zdrojov z tlače, časopisov, ich kritické hodnotenie.

Osobnostný a sociálny rozvoj – rozvíjanie kolektívnej spolupatričnosti pri tvorbe spoločného projektu, poznávanie svojich silných stránok.

Multikultúrna výchova – viesť žiakov k rešpektovaniu a akceptovaniu iných kultúr, zvyklostí.

Finančná gramotnosť - rozvíjanie schopnosti žiakov orientovať sa vo sfére peňazí.

Tvorba projektov – spoločný projekt a individuálny projekt, dodržiavanie zadania a vlastná tvorivosť a nápaditosť pri projekte, prezentácia a hodnotenie projektu.

1.2 Požadované kompetencie od žiaka:

- hľadanie informácií z rôznych zdrojov (literatúra, internet, médiá),
- pracovať s informáciami, analyzovať ich,
- riešiť, odhadnúť, vymyslieť, zhodnotiť, roztriediť, dešifrovať a zakresliť úlohy,
- riešiť problémové úlohy- úlohy s istým konfliktom, v danej chvíli prekračujúce spôsoby riešenia a algoritmy osvojené dieťaťom, vyžadujúce hľadanie nových ciest k vyriešeniu úlohy,
- riešenie tvorivých úloh, v ktorých žiak na základe poznaných faktov, ich preusporiadaním, doplnením, modifikáciou vytvára nový celok,
- pracovať s mapou,
- sebapoznávanie a sebauvedomovanie v rámci hodnotenia, štúdia známych tvorivých osobností, sebahodnotenia a hodnotenia žiackym kolektívom,
- aktívne počúvať, diskutovať a nájsť riešenie k problémovým oblastiam, nebáť sa povedať svoj názor, argumentovať,
- spoločne riešiť úlohy v skupine alebo v rámci celého žiackeho kolektívu, spolupráca a vzájomná pomoc,
- tolerancia, rešpekt, ocenenie práce druhých pri jej hodnotení,
- prezentovať informácie, riešenia,
- tvoriť projekty a prezentácie,
- domáce štúdium,
- štúdium v rámci vyučovania.

1.3 Požadované kompetencie od učiteľa:

- rozvíjať u žiakov komunikačné zručnosti,
- naučiť žiakov vyhľadávať zdroje informácií, triediť ich podľa dôležitosti (literatúra, internet, médiá) a spracovávať ich,
- naučiť žiakov pracovať s literatúrou (orientácia v obsahu, registri, práca s knihou, encyklopédiou) a informačnými technológiami,
- naučiť žiakov aktívne počúvať, diskutovať a nájsť riešenie k problémovým oblastiam, nebáť sa povedať svoj názor, argumentovať,
- naučiť žiakov pracovať v tíme - v rámci skupinovej práce na určitých výskumných/ bádateľských úlohách,
- podporovať u žiakov radosť z poznávania a riešenia úlohy,
- rozvíjať u žiakov pozitívne vôľové vlastnosti,
- vedomosti z historickej oblasti.

1.4 Ciele OPS

- ponúknuť súbor pracovných listov a činností týkajúcich sa starovekých civilizácií s možnosťou využitia nielen v predmete obohatenie,
- viesť k samostatnosti pri riešení úloh,
- ukázať prepojitelnosť predmetov, tém,
- viesť žiakov k aktivite pri získavaní informácií.

PRAKTICKÁ ČASŤ

2 PODROBNÝ OPIS OPS

Predmet obohatenie umožňuje prirodzené rozvíjanie vedomostí žiakov do šírky. Rozvoj intelektuálnej stránky detí si vyžaduje úsilie učiteľa v hľadaní si ciest, ako učiť inak, ako učenie podporiť a nie pribrzdiť. Počas mojej praxe som vytvorila súbor pracovných listov a činností pre žiakov tretieho ročníka primárneho vzdelávania intelektovo nadaných žiakov, zameraných na využívanie hlavne na hodinách predmetu obohatenia. Obsah celoročnej témy Staroveké civilizácie v 3. ročníku primárneho vzdelávania v predmete obohatenie je možné aplikovať nielen do vzdelávacej oblasti Príroda a spoločnosť, ale využiť aj na hodinách slovenského jazyka, výtvarnej výchovy, náboženskej výchovy. Aktivity sú ľahko realizovateľné aj v bežných triedach a rôznych ročníkoch podľa uváženia učiteľa.

2.1 Odporúčané využitie pracovných listov a činností

Táto časť sa venuje praktickému využitiu jednotlivých pracovných listov. Nadväzuje na OPS Staroveké civilizácie v predmete obohatenie, ktorá bola venovaná témam Archeológia, práca archeológa, Doba kamenná, Doba kamenná - zrod umenia, jaskynné maľby a Staroveký Egypt - kúzlo múmií. OPS obsahuje námety, ako s nimi pracovať na hodinách predmetu obohatenie. Ku každému pracovnému listu nájde učiteľ aj námety na motivačnú časť hodiny, ako ktorú tému možno žiakom nenúteno predstaviť. Práca obsahuje opisy vyučovacích hodín s využitím pracovných listov a IKT. Po úspešnom zvládnutí rôznych úloh a nadobudnutí nových poznatkov z celoročnej témy žiaci dostanú na poslednej vyučovacej hodine Diplom znalca starovekých civilizácií – príloha 8.

Tabuľka 1 Kelti

Pracovný list	Príloha 1 Kelti
Tematický okruh	Kto sú Kelti a keltský život
Ciele	Vysvetliť základné pojmy týkajúce sa Keltov: bojovníci, Druidi - kňazi, ochrancovia vedomostí a morálky. Spoznať život Keltov.
Prelínajúci predmet	Vlastiveda, finančná gramotnosť, náboženská výchova
Metódy a formy	Samostatná alebo skupinová práca s literatúrou, riešenie problémových a tvorivých úloh, analýza, syntéza, argumentácia, brainstorming.
Odporúčania pre prax	Pracovné listy môžu žiaci robiť spoločne na interaktívnej tabuli alebo budú žiaci pracovať v menších skupinách. Učiteľ by mal klásť dôraz na to, aby žiaci pochopili zadanú úlohu. V bežných triedach možno tému využiť na hodinách vlastivedy – Spoznávame dejiny Slovenska.
Prostriedky a pomôcky	Pracovný list, encyklopédie, mapa sveta, počítače s pripojením na internet.
Odhadovaný čas riešenia	45 minút

Prameň: vlastný návrh

Postup a organizácia činností žiakov

V motivačnej časti zisťuje učiteľ, čo žiaci vedia o Keltoch. Žiaci si pozrú krátky dokumentárny film, ktorý zachytáva obdobie Keltov na našom území. Prameň: Kelti na

Slovensku http://www.youtube.com/watch?v=9xCq_FV9uOk časť od 3:00 po 9:49. Vymedzený čas na aktivitu – približne 10 minút.

Pracovný list: Príloha 1 Kelti. Pracovný list má dve strany. Žiaci si pozrú na mape Keltskej pravlasti územie, kde žili Kelti (Galovia). Úlohou žiakov je charakterizovať podľa obrázkov obdobie Keltov. Žiaci pracujú v menších skupinách, kde si rozdelia úlohy. Informácie hľadajú na internete a v encyklopédiách. Učiteľ ich usmerňuje, aké informácie môžu k obrázkom doplniť. Vymedzený čas na aktivitu – približne 25 minút.

Správne riešenie:

1. Bojovníci - Kelti mali povest' vynikajúcich bojovníkov. Vojny často vypukali aj medzi súperiacimi keltskými kmeňmi, a to Rimanom uľahčilo ovládnuť ich. Prameň: Encyklopédia svetových dejín, 53.

Kelti sa na boj len veľmi sporo obliekali. Niektorí muži bojovali dokonca nahí. Na bojisko sa prihnali na dvojkoľosových vozoch, z ktorých pri boji zoskakovali. Bojovníci počas útoku hlasno kričali a trúbili na rohoch a trúbach. Tí, čo prežili neskôr opisovali svoju udatnosť v piesňach a básňach. Prameň: Otázky & odpovede, História sveta, str. 21.

Oppidium - Kelti žili prevažne v dedinách a v opevnených mestách zvaných oppidá, ktoré si budovali na vyvýšeninách. Keltské rodiny žili pokope vo veľkých domoch z kameňa, ale aj z prútia a dreva (prútím vypletaná drevená konštrukcia bola obhodená hlinou, čím vznikla pevná stena). Pred dažďom chránila stavbu slamená strecha. Nad ohniskom visel veľký drevený kotol, v ktorom varili pokrmy. V dome bývala i hlinená pec na pečenie chleba. Členovia rodiny obrábali pôdu, tkali plátno. Prameň: História ľudstva, str. 29.

Výroba keramiky - Po príchode Keltov sa u nás výroba na hrnčiarskom kruhu rozširuje a zovšeobecňuje. Jej základnou črtou je hromadná výroba a dosiahnuteľnosť pre širokú verejnosť. Jednoduchej technike hrnčiarskeho kruhu je prispôsobená výroba. Vyznačuje sa dokonalou modeláciou a povrchovou úpravou jednotlivých výrobkov. Pozoruhodná je aj vysoká kvalita vypálenia v hrnčiarskej peci. Prameň: Kelti na Slovensku <http://referaty-seminarky.sk/kelti-na-slovensku/>

Šperkárstvo, výroba šperkov - Najvýraznejším a najosobitejším prejavom keltskej kultúry sú doplnky odevu, šperky zbrane a hrnčiarske výrobky. Spony boli nájdené vo väčšine keltských hrobov. Ženy nosievali spony na pleciah, muži najčastejšie na prsiach. V dobe laténskej boli okrem spôn rozšírené aj náramky nosené na zápästí, alebo predlaktí. Jednoduché kruhy na rukách nosili aj niektorí muži. Pozoruhodné sú aj ozdobné kruhy z bronzu, ktoré nosili ženy nad členkami. Osobitné postavenie v keltskom šperkárstve majú tzv. nákrčníky, ktoré popri ozdobnej funkcii zohrávali rolu aj v kultovej ikonografii, o čom svedčia nálezy na Keltských kamenných plastikách, predstavujúcich nadprirodzené bytosti. Neskôr však ženy viacej nosili retiazkový náhrdelník s jantárovým záveskom. Prameň: Kelti na Slovensku <http://referaty-seminarky.sk/kelti-na-slovensku/>

Druidi - veľmi dôležitú skupinu keltskej spoločnosti tvorili druidi - kňazi, ktorí vykonávali náboženské obrady, vzdelávali synov náčelníkov, boli sudcami a radcami. Kelti, známi veľkou zbožnosťou, uctievali mnohých bohov. Strom dub a rastlina imelo boli pre nich posvätné. Prameň: História ľudstva, str. 29.

Vieš že? „Kelti oslavovali štyri hlavné sviatky. Bol medzi nimi aj sviatok samhain 31. októbra, ktorý sa miestami udržal dodnes v podobe HALLOWEENU (večer pred Sviatkom všetkých svätých).“ Prameň: Detský atlas svetových civilizácií, str. 48.

Mince - Kelti na našom území začali používať mince okolo 2. storočia p.n.l. Bolo to po prvý krát čo sa na našom území používali mince. Na razenie mincí Kelti používali antické predlohy, najmä z Grécka a Macedónska, ktoré si však prispôbili svojmu umeniu.

Najrozšírenejšími mincami boli sedemnásť-gramové strieborné mince zvané Biateky. Ako ich predloha pravdepodobne z časti slúžili rímske denáre. Niektorí bádatelia však poukazujú aj na antické a orientálne vplyvy. Líc mince predstavuje jedna, alebo dve hlavy, na rube je postava jazdca, zriedkavejšie samotný kôň, či skrútený drak. Okrem spomenutých reliéfov, sú na minciach aj mená vyrazené latinským písmom. Pravdepodobne tu ide o mená keltských náčelníkov, alebo kniežat. Z týchto mien sa najčastejšie vyskytujú mená: Biatec, Nonos, Devil a Bussumarus. Za zmienku stojí aj to, že tieto mince sú prvým prípadom, kedy sa na našom území použilo písmo. Prameň: Kelti na Slovensku <http://referaty-seminarky.sk/kelti-na-slovensku/>

2. Motív jazdca na koni a nápis Biatec bol zobrazený na päť korunovej minci slovenskej koruny.

Odporúčania pre prax

Učiteľ usmerňuje skupinu žiakov, kde si môžu potrebné informácie nájsť. Je vhodné, aby si všetky vyriešené úlohy žiaci skontrolovali, a to vzájomnou spätnou kontrolou medzi skupinami. Žiaci si navzájom zistené informácie odprezentujú. Ak niektorí žiaci budú rýchlejší v riešení úloh v pracovnom liste, môžu hľadať v encyklopédiách ďalšie zaujímavé informácie súvisiace s témou Keltov. Učiteľ doplní riešenie žiakov textom zo správnych riešení. Za odmenu môže učiteľ zrealizovať školský výlet do Keltského archeoskanzenu Havránok v Bobrovníku, ktorý sa nachádza pri Liptovskej Mare. Žiaci si tam môžu naživo prezrieť typické keltské obydlia, druidskú svätyňu, oltárik s rôznymi obetnými darmi. Ak výlet nie je možné zrealizovať, žiaci si pozrú o tomto archeoskanzene krátke video. Prameň: Keltský archeoskanzen Havránok, Bobrovník - Liptovská Mara http://www.youtube.com/watch?v=EoeGEqQ_qZM

Tabuľka č. 2 Staroveké Grécko

Tematický okruh	Vznik olympiády
Prelínajúci predmet	vlastiveda, informatika, telesná výchova
Ciele	Porozprávať o olympijských hrách a ich mierovom odkaze. Zdôvodniť významné postavenie telesnej výchovy. Vymedziť olympijské disciplíny, v ktorých sa dodnes súťaží. Vedieť pracovať s literatúrou, orientovať sa v encyklopédiách. Vedieť samostatne hľadať informácie na internete a pracovať s digitálnymi technológiami. Rozvoj komunikačno – prezentačných zručností. Vedieť prezentovať projekt a zdôvodniť vlastný názor.
Metódy a formy	Samostatná alebo skupinová práca s literatúrou, objavovanie, riešenie problémových a tvorivých úloh, zážitkové učenie, hry.
Odporúčania pre prax	Žiaci spoznávajú zážitkovým učením život olympijských športovcov. Pri väčšom počte žiakov môžu byť rozdelení na viacero skupín. Činnosti sú využiteľné pre zlepšenie kooperácie medzi žiakmi a prosociálne správanie v kolektíve triedy. Odporúčam urobiť školské kolo Olympijských hier.
Prostriedky a pomôcky	Encyklopédie, počítač s pripojením na internet a tlačiareň, lep, nožnice, pastelky, fixky.
Odhadovaný čas riešenia	90 minút

Prameň: vlastný návrh

Postup a organizácia činností žiakov

Učiteľ oboznámi žiakov s témou hodiny. Rozhovorom zisťuje, aké poznatky majú žiaci o olympijských hrách. Rozdelí žiakov do skupín. Každá skupina vytvorí projekt na určené témy:

- Olympijské hry (charakteristika, vznik, účastníci hier, pravidelnosť, vojnové prímerie počas hier, štadión),
- Olympijské symboly - porovnanie so súčasnými symbolmi (oheň, olivová koruna pre víťazov – olympijské kruhy, hymna, vlajka),
- Olympijské disciplíny (vytrvalostný beh, hod oštepom, zápasenie, skok do diaľky, hod diskom, dostihy, beh ťažkoodencov, preteky na vozoch, štvorzáprah),
- Novodobé olympijské hry (porovnanie so starovekými, súčasné disciplíny, letné a zimné olympijské hry). Prameň: Starí Gréci, Dávne civilizácie.

Žiaci pracujú v skupinách, kde si rozdelia úlohy. Informácie a obrázky hľadajú na internete, v encyklopédiách. Učiteľ ich pri tvorbe projektov usmerňuje. Svoj projekt potom odprezentujú pred spolužiakmi. Ich úlohou, je čo najzaujímavejšie predstaviť vybranú tému. Vymedzený čas na vytváranie projektov – približne 45 minút.

Odporúčania pre prax

Tieto aktivity sú určené na dve vyučovacie hodiny. Žiaci bližšie spoznávajú olympijské hry. Jednotlivé úlohy pri vypracovávaní projektov si žiaci rozdelia a potom sa navzájom pri činnostiach striedajú. Činnosti sú využiteľné pre zlepšenie kooperácie medzi žiakmi a prosociálne správanie v kolektíve triedy.

Celodennou aktivitou je usporiadanie Školskej olympiády. Cieľom je zvýšiť pohybovú aktivitu detí a rozvíjať ich talent. Olympijské hry začnú slávnostným ceremoniálom spojeným so zapálením olympijského ohňa, behom s olympijským ohňom, vypočutím olympijskej hymny a vyslovením olympijského sľubu za súťaženie v duchu fair play.

Deti súťažia v športových disciplínach ako je hod plnou loptou, skok do diaľky, beh na 30 a 50 metrov, beh na 250 metrov, štafetový beh, hod kriketovou loptičkou, skok do diaľky. Na záver víťazi jednotlivých disciplín sú ocenení medailou a diplomom.

Obrázok č. 1, 2
Školská olympiáda
(Foto: Lukáčová, Z. 2013)

Tabuľka 3 Grécki bohovia

Pracovný list	Príloha 2 Grécki bohovia z hory Olymp
Tematický okruh	Grécki bohovia z hory Olymp
Ciele	Poznať prvky gréckej kultúry, vymenovať významné grécke pamiatky, poznať najvýznamnejších predstaviteľov starovekej gréckej kultúry.
Prelínajúci predmet	vlastiveda, náboženská výchova, multikultúrna výchova
Metódy a formy	Samostatná práca s literatúrou, analýza, syntéza, argumentácia, rozhovor, práca s mapou.
Odporúčania pre prax	Žiaci pracujú samostatne a riešenie si skontrolujú spoločne prostredníctvom interaktívnej tabule. Činnosti a pracovné listy je možné využiť aj na hodinách náboženskej výchovy. Žiaci sa učia prijímaniu osobných rozhodnutí vo vzťahu k iným konfesiám a náboženstvám, k svetonázorom a ideológiám a podpore pochopenia a tolerancie voči rozhodnutiam druhých. Formujú si postoj úcty a tolerancie k iným náboženstvám. V bežných triedach možno tému využiť na hodinách telesnej výchovy.
Prostriedky a pomôcky	Pracovný list, encyklopédie, mapa sveta
Odhadovaný čas riešenia	45 minút

Prameň: vlastný návrh

Postup a organizácia činností žiakov

Učiteľ oboznámi žiakom s obsahom preberanej témy prečítaním krátkeho textu. „Gréci považovali bohov za bytosti s nadprirodzenou mocou, ktoré mohli ľuďom ublížiť alebo pomôcť. Najľahšie sa im približovali prostredníctvom obety. Obetovali im zvieratá alebo víno, čím si získavali ich priazeň. Bohovia mohli ľuďom poradiť vo veštiarňach. Kňazka Pýtia odpovedala prosebníkom na každú otázku podľa božieho vnuknutia. Veľkí bohovia žili na hore _ _ _ _ _ (žiaci doplnia názov hory Olymp).“ Prameň: Starí Gréci, str. 22. Učiteľ rozhovorom zisťuje, akých gréckych bohov žiaci poznajú a aké poznatky o nich majú. Na mape určia, kde je hora Olymp. Žiaci si pozrú film o olympijských bohoch. Všímajú si aj grécku architektúru. Prameň: 12 olympijských bohov <http://www.youtube.com/watch?v=pzvv4fWUfWU>, časť 1:10 – 16:00. Vymedzený čas na aktivitu – približne 20 minút.

Pracovný list: Príloha 2 Grécki bohovia z hory Olymp

Pracovný list má jeden list. Úlohou žiakov je doplniť do tabuľky mená gréckych bohov alebo pomenovať, pre akú oblasť boli bohmi. Žiaci pracujú samostatne. Hľadajú informácie v knihách a na internete. Riešenia úloh v pracovnom liste si spoločne skontrolujú. Vymedzený čas na aktivitu – približne 20 minút.

Správne riešenie:

1. Zeus – bol vládcom všetkých bohov. Sídlil na vrchole hory Olymp. Vládol nad nebesami a nad všetkými nebeskými úkazmi. Keď sa rozpršalo, ľudia hovorievali „Zeus prší“. Ak sa rozhneval, mohol ľuďom ublížiť.
2. Aténa.
3. Afrodita - bohyňa lásky a krásy sa zrodila z morskej peny. Ľudia ju prosili o opätovanú lásku. Bola i bohyňou prírodných síl a jari.
4. Poseidón.
5. Hélios - boh Slnka. Podľa legiend je žiarivý boh so zlatými vlasmi a korunou z jasných lúčov.
6. Apolón.
7. Hermés - bol nielen poslom bohov, ale sprevádzal mŕtvych do podsvetia, ujímal sa obchodníkov, rečníkov, pútnikov a dokonca držal ochrannú ruku nad zlodejmi a podvodníkmi. Bohovia si ho obľúbili pre jeho šikovnosť a obratnosť. Zverovali mu tie najobťažnejšie úlohy.
8. Artemis.
9. Héba - bohyňa večnej mladosti.
10. Héra. Pramene: Starí Gréci, str. 22,23 a <http://referaty.aktuality.sk/grecki-bohovia/referat-23828>

Odporúčania pre prax

Na zopakovanie informácií o gréckych bohoch môžu využiť prácu prostredníctvom IKT. Aktivitu môžu realizovať na záver vyučovacej hodiny alebo formou domácej prípravy na vyučovanie. Formou internetového kvízu žiaci odpovedajú na otázky označením jednej z možností. Prameň: Kvíz Grécke báje a povesti. Prameň: http://www.kvizmajster.sk/testy_online.php?online_test=57&stranka=4&zotriedenie=0

Tabuľka 4 Staroveký Rím

Pracovný list	Príloha 3 Vlčie deti a zrod Ríma Príloha 4 Rímski najvýznamnejší vodcovia
Tematický okruh	Zrod Ríma, vlčie deti Rímski najvýznamnejší vodcovia
Prelínajúci predmet	Vlastiveda, výtvarná výchova, informatika, multimedialná výchova, multikultúrna výchova
Ciele	Spoznať vznik a založenie Ríma, charakterizovať formu vlády v Rímskej republike. Poznať najvýznamnejších rímskych vodcov - Júliusa Ceasara, Nera, Augustusa. Vedieť pracovať vo dvojiciach a prezentovať získané informácie.
Metódy a formy	Frontálna alebo skupinová práca pri riešení pracovného listu, individuálna práca s literatúrou, rozhovor, čítanie úloh s porozumením, pojmová mapa, zážitkové učenie.
Odporúčania pre prax	Učiteľ by mal klásť dôraz na to, aby žiaci pochopili zadaniu úlohy. Pracovný list vypracovávajú žiaci v skupinách. Informácie hľadajú v literatúre alebo na internete. Žiaci si na výtvarnej výchove vyrobia vavrínový veniec a môžu sa zahrať na cisárov. V bežných triedach možno tému využiť aj na hodinách dejepisu v nižšom sekundárnom vzdelávaní.
Prostriedky a pomôcky	Encyklopédie, pracovné listy, bobkové listy, nožnice, farebný papier, krepový papier, drôtik.

Odhadovaný riešenia	čas	45 minút
----------------------------	------------	----------

Prameň: vlastný návrh

Postup a organizácia činností žiakov

V motivačnej časti sa v komunitnom kruhu učiteľ porozpráva so žiakmi o období Starovekého Ríma. Na tabuli je pripravená časť pojmovej mapy s témou Staroveký Rím. Úlohou žiakov je postupne chodiť k tabuli, dopĺňať slová a slovné spojenia, ktoré im symbolizuje slovo Staroveký Rím. Navzájom dopĺňajú a prepájajú svoje myšlienky. Pojmovým mapovaním si žiaci lepšie zapamätajú a pochopia učivo.

Vymedzený čas na aktivitu – približne 10 minút.

Obrázok č. 3
Pojmová mapa Staroveký Rím
(Foto: Lukáčová, Z. 2014)

Pracovný list: Príloha 3 Vĺčie deti a zrod Ríma

Pracovný list má jednu stranu. Žiaci pracujú vo dvojiciach. Text si spoločne po častiach prečítajú. V prvej úlohe majú do textu doplniť chýbajúce mená. Pomáhajú si aj obrázkom sochy vĺčice. V druhej úlohe dopĺňajú do časovej priamky názvy štátneho zriadenia republika, kráľovstvo, cisárstvo. Učiteľ zopakuje so žiakmi skratku pr. Kr. (pred Kristom) a vysvetlia si tento pojem. Úlohy žiaci samostatne riešia vo dvojiciach. Hľadajú informácie v knihách, na internete. Po vyriešení úloh v pracovnom liste si spoločne skontrolujú riešenia. Vymedzený čas na aktivitu – približne 15 minút.

Správne riešenie:

1. Romulus a Remus, Romulus.
2. Kráľovstvo, republika, cisárstvo.

Učiteľ oboznámi žiakov s ďalšou témou, kde sa budú venovať najvýznamnejším rímskym vodcom.

Pracovný list: Príloha 4 Rímski najvýznamnejší vodcovia

Pracovný list má jednu stranu. Žiaci pracujú vo dvojiciach. Prečítajú si text o jednotlivých cisároch. Ich úlohou je podľa obsahu a obrázkov zistiť mená rímskych cisárov. Pracujú samostatne hľadaním informácií v knihách, na internete alebo vychádzajú z vlastných poznatkov.

Správne riešenie:

1. Gaius Julius Caesar.
2. Augustus.

3. Nero.

Doplňujúcou informáciou je Vieš že? Žiaci si prečítajú krátky text a podľa neho doplnia chýbajúce slová.

Vieš že? „Cisári nenosili koruny. Za symbol moci bol považovaný vavrínový veniec.“
Prameň: Starí Rimania, str. 13.
Jeho listy sa používajú pri varení v kuchyni. Poznáme ich ako (bobkové listy).

Učiteľ prečíta žiakom doplňujúci text. „Od roku 27 pred n.l. do 476 n.l. vládli v Ríme cisári. Niektorí ako napríklad Augustus, boli vynikajúci panovníci, kým iní boli suroví diktátori a blázni. Pod cisármi bol senát, nezvolená skupina asi 600 mužov nazývaných senátormi, ktorí schvaľovali zákony, kontrolovali pokladnicu a menovali guvernérovo do rímskych provincií, ktorým nevládol sám cisár.“ Prameň: Atlas starovekého sveta, str. 32. Vymedzený čas na aktivitu – približne 15 minút.

Odporúčania pre prax

Učiteľ usmerňuje skupinu žiakov, kde si môžu potrebné informácie nájsť. Je vhodné, aby si všetky vyriešené úlohy žiaci skontrolovali, a to vzájomnou spätnou kontrolou medzi skupinami. Ak niektorí žiaci budú rýchlejší v riešení úloh v pracovnom liste, môžu hľadať v encyklopédiách ďalšie zaujímavé informácie súvisiace s témou rímskych vodcov. Učiteľ prinesie žiakom na ukážku bobkové listy, ktoré si žiaci popozerajú a zapamätajú typickú vôňu. V záverečnej časti hodiny učiteľ zhodnotí aktivitu žiakov. Žiaci doplnia do pojmovej mapy nové informácie, ktoré sa naučili riešením úloh v pracovných listoch. Vymedzený čas na aktivitu – približne 5 minút.

Na ďalšej hodine alebo na výtvarnej výchove si môžu vyrobiť vavrínový veniec a zahrat sa na cisárov. Z farebného papiera vystrihnú listy, ktoré pripevnia na krepovým papierom ovinutý drôtik. Môžu si pozrieť krátky príbeh o Romulusovi a Remusovi. Prameň: http://www.youtube.com/watch?v=LGkAMdJ_Coo časť od 1:10 do 4:32 alebo Založenie Ríma <http://www.youtube.com/watch?v=UM9BMug00pw> časť od 0:11 do 3:23.

Tabuľka 5 Rímski bohovia

Pracovný list	Príloha 5 Rímski bohovia a náboženstvo Príloha 6 Grécki a rímski bohovia.
Tematický okruh	Rímski bohovia
Prelínajúci predmet	Vlastiveda, náboženská výchova, multikultúrna výchova
Ciele	Rímski bohovia z hory Olymp (porovnanie s gréckymi bohmi). Vysvetliť význam náboženstva pre poznanie histórie.
Metódy a formy	Samostatná alebo skupinová práca s literatúrou, objavovanie, riešenie problémových úloh.
Odporúčania pre prax	Pomocou literatúry a hľadaním informácií v encyklopédiách si žiaci priblížia pojmy, ktoré sa týkajú rímskych bohov. Doplnkovým kvízom si žiaci zopakujú získané vedomosti. Činnosti a pracovné listy je možné využiť aj na hodinách náboženskej výchovy v téme Svätá omša – bohoslužba, obety. Získavaním informácií o náboženstvách starovekých civilizácií si formujú postoj úcty a tolerance k iným náboženstvám.

Prostriedky a pomôcky	Encyklopédie, počítač s pripojením na internet
Odhadovaný čas riešenia	45 minút

Prameň: vlastný návrh

Postup a organizácia činností žiakov

V motivačnej časti prečíta učiteľ žiakom text Uctievanie bohov „Rimania verili v množstvo božstiev a ponechávali voľnosť aj podmaneným obyvateľom, aby si zachovali svoju vieru. Mnohí rímski bohovia sa podobali gréckym bohom. Niekedy si Rimania osvojili božstvá iných civilizácií.“ Prameň: Dávne civilizácie, str. 54. Učiteľ ďalej pokračuje rozhovorom so žiakmi. Žiaci spoločne doplnia do tabuľky mená gréckych bohov - **Príloha 6** Pracovný list Gréci a rímski bohovia. Zopakujú si, aké v akej oblasti boli bohmi. Vymedzený čas na aktivitu – približne 5 minút.

Učiteľ prečíta žiakom text. „Keď prepukla epidémia, zemetrasenie alebo iná katastrofa, kňazi hľadali radu v posvätných knihách. Najčastejšie odporučili priniesť bohom obety alebo postaviť chrám. Tak ako Gréci, aj Rimania pozorne sledovali božské znamenia. Let vtákov, vzhlad vnútorností obetovaného zvieratá, blesky počas búrky... to všetko boli dobré či zlé znamenia.“ Dávne civilizácie, str. 54.

Pracovný list: Príloha 5- Rímski bohovia a náboženstvo

Žiaci pracujú v menších skupinách. Pracovný list má jednu stranu. Spoločne si prečítajú text o rímskych bohoch. V prvej úlohe samostatne doplnia podľa textu a obrázkov mená rímskych bohov. Pracujú s encyklopédiami, hľadajú informácie na internete. Ďalej pokračujú spoločným čítaním krátkeho textu o uctievaní bohov. V druhej úlohe majú napísať alebo nakresliť, čo mohli Rimania prinášať bohom pred oltár ako obetu. Riešenia úloh si spoločne skontrolujú.

Správne riešenie:

1. Mars, Jupiter, Minerva.
2. Pred oltár kládli koláče, ovocie, jedlo, víno, kvety, zvieratá.

Učiteľ prečíta žiakom doplňujúce texty. „Rimania verili v posmrtný život. Mysleli si, že mŕtvych preváža cez podsvetnú rieku Styx do ríše boha háda prievozník Cháron. Tam ich súdili. Dobrí boli odmenení, zlí si odpykávali večné tresty. Mŕtvym dávali pred pohrebom pod jazyk mincu, aby mohli zaplatiť Cháronovi.“ Prameň: Starí Rimania, str. 38.

Prenasledovanie prvých kresťanov – „Kresťania odmietali uctievať rímskych bohov. Rimania sa obávali, že sa bohovia od nich odvrátia. Podozrievali kresťanov aj z toho, že pripravujú sprisahanie proti cisárovi. Za vlády niektorých cisárov, napríklad Nera, prenasledovali kresťanov, ktorí sa odmietli vzdať svojej viery. Upálili ich zaživa alebo ich hodili divým zverom.“ Prameň: Dávne civilizácie, str. 55. Vymedzený čas na aktivitu – približne 25 minút.

V záverečnej časti si žiaci pozrú video Bohovia sa hnevajú v častiach od 00:52 do 4:33, od 18:31 do 21:09, od 42:22 do 44:36. Video ukazuje ako sa v období Starovekého Ríma vykonávali obety a ako Rimania prijímali kresťanstvo. Prameň: Video <http://www.youtube.com/watch?v=rA9UoaD69Z8> Učiteľ so žiakmi zhrnie nové poznatky o uctievaní bohov v období starovekého Ríma a žiaci doplnia mená rímskych

bohov do tabuľky v pracovnom liste - **Príloha 6** Grécki a rímski bohovia. Vymedzený čas na aktivitu – približne 15 minút.

Správne riešenie: pracovný list Príloha 6 Grécki a rímski bohovia

1. Zeus – Jupiter.
2. Aténa – Minerva.
3. Afrodita – Venuša.
4. Poseidón – Neptún.
5. Áres – Mars.
6. Apolón – Apollo
7. Hermés – Merkúr.
8. Artemis – Diana.
9. Héra – Juno. Prameň: http://www.fodor.sk/spectrum/boh_gre.htm

Odporúčania pre prax

Na zopakovanie informácií o Starovekom Ríme môžu využiť prácu prostredníctvom IKT. Aktivitu môžu realizovať na nasledujúcej vyučovacej hodine alebo formou domácej prípravy na vyučovanie. Formou internetového kvízu žiaci odpovedajú na otázky označením jednej z možností. Prameň: Kvíz Rímska ríša http://www.kvizmajster.sk/testy_online.php?online_test=1143

Tabuľka 6 Hlaholika

Pracovný list	Príloha 7 Slovanské písmo
Tematický okruh	Hlaholika
Ciele	Spoznať vierožvestcov, zhodnotiť význam vynálezu písma. Vymenovať najstaršie druhy slovanského písma, rozdiely medzi rukopisom a tlačenou knihou.
Prelínajúci predmet	Vlastiveda
Metódy a formy	Samostatná alebo skupinová práca s literatúrou, riešenie problémových úloh, analýza, syntéza, argumentácia, rozhovor.
Odporúčania pre prax	Pracovné listy môžu žiaci robiť spoločne na interaktívnej tabuli alebo budú žiaci pracovať v menších skupinách. Učiteľ by mal klásť dôraz na to, aby žiaci pochopili zadanú úlohu. V bežných triedach možno tému využiť na hodinách vlastivedy – Spoznávame dejiny Slovenska.
Prostriedky a pomôcky	Pracovný list, encyklopédie, mapa sveta, počítače s pripojením na internet.
Odhadovaný čas riešenia	45 minút

Prameň: vlastný návrh

Postup a organizácia činností žiakov

V motivačnej časti učiteľ pustí žiakom nahrávku zhudobneného textu najstaršieho hlaholského textu, ktorý sa volá Kyjevské listy. Tento text je napísaný v staroslovenskom jazyku. Žiaci sa pokúsia určiť, v akom jazyku je spievaný text. Prameň: Hudobná nahrávka Kyjevské listy <http://www.youtube.com/watch?v=ornZlolXfKI>. Vymedzený čas na aktivitu – približne 5 minút.

Pracovný list: Príloha 7 Pracovný list Slovanské písmo

Žiaci pracujú v menších skupinách alebo celá trieda spoločne vypracuje úlohy zobrazené pomocou dataprojektora. Pracovný list má dve strany. V prvej úlohe žiaci doplnia názov prvého slovanského písma a v druhej úlohe žiaci zistia, kto a kedy priniesol prvé slovanské písmo na Veľkú Moravu. Učiteľ žiakom prečíta doplňujúci text o hlaholike a najstaršom autentickom texte, napísanom hlaholským písmom.

„Hlaholika je prvé písmo alebo grafický systém slovanských jazykov, ktoré vytvoril Konštantín Filozof, predtým, ako prišiel so svojím starším bratom Metodom na Veľkú Moravu. Hlaholské písmo zachytáva fonetické zvláštnosti staroslovienčiny, jazyka našich predkov. Pôvodná hlaholika pozostávala z 38 znakov a vznikla z 24 grafém gréckej abecedy a 14 znakov neznámeho orientálneho písma. Hlaholika vytvorila základ vzdelanosti a kultúry Veľkej Moravy.

Najstarší autentický text napísaný hlaholským písmom sa v súčasnosti nachádza v špecializovanej knižnici Ukrajinskej akadémie vied v Kyjeve a nie je verejne prístupný. Ide o časť akejsi modlitebnej knižky z prelomu 9. a 10. storočia. Na siedmich obojstranne popísaných pergamenových listoch je zachované a ľahko čitateľné hlaholské písmo. Nachádzajú sa nich modlitebné formulky, ktoré pravdepodobne dopĺňali liturgické texty, a list apoštola Pavla Rimanom.

Táto vzácna pamiatka vznikla podľa bádateľov na území Veľkej Moravy. Napísal ju pravdepodobne niektorý zo žiakov cyrilo-metodskej školy. Do Kyjeva sa dostala z Jeruzalema v polovici 19. storočia.“ Prameň: Kyjevské listy <http://www.hlavnespravy.sk/cm13-najstarsi-hlaholsky-text-kyjevske-listy-vznikol-na-velkej-morave/100227/>

V tretej úlohe skúsia žiaci napísať pomocou znakov na obrázku svoje meno v hlaholike. V štvrtej úlohe musia žiaci porozmýšľať, aký typ písma je latinské písmo a potom napísať svoje meno v latinke. Vymedzený čas na aktivitu – približne 30 minút.

Správne riešenie: Príloha 7 Pracovný list Slovanské písmo

1. Hlaholika.
2. Konštantín a Metod v roku 863.
3. Napísať pomocou obrázka svoje meno v hlaholike.
4. Napísať svoje meno v latinke.

Odporúčania pre prax

V záverečnej časti si žiaci urobia výstavu svojich mien, zapísaných v hlaholike. Na zopakovanie informácií o hlaholike si pozrú prezentačné video o vierozvestcoch Konštantínovi a Metodovi a ich príchode na Veľkú Moravu. Prameň:

<http://www.youtube.com/watch?v=i-Y771MT7D0> Vymedzený čas na aktivitu – približne 10 minút.

Tabuľka 7 Znalec starovekých civilizácií

Pracovný list	Príloha 7 Diplom znalca starovekých civilizácia
Tematický okruh	Konferencia civilizácií
Ciele	Uplatniť všetky svoje nadobudnuté vedomosti. Zopakovanie si získaných informácií o starovekých civilizáciách.
Metódy a formy	Záverečná hodina na konci školského roka. Rozhovor, zhrnutie vedomostí, sebahodnotenie, slovné hodnotenie. Cestovanie po mape, ktorá privedie žiakov k Diplomu znalca starovekých civilizácií.
Odporúčania pre prax	Žiaci sa v skupinách prezlečú za predstaviteľov jednotlivých starovekých civilizácií. Spolu s učiteľom sa rozprávajú o jednotlivých témach, ktorým sa počas školského roka venovali. Z portfólia odložených materiálov, pracovných listov, projektov, plagátov, ktoré vyrobili alebo vypracovali si pri približovaní jednotlivých tém vyberajú tie, ktoré sa im najviac páčia. Pripomínajú si preberané témy, hodnotia svoje výsledky a sumarizujú, čo všetko sa dozvedeli. Môžu sa porozprávať aj o tom, akým podtémam témy Staroveké civilizácie by sa chceli v budúcnosti venovať, a ktoré nestihli počas školského roka prehliť. Učiteľ zhodnotí aktivitu a osvojené vedomosti žiakov. Po úspešnom zvládnutí rôznych úloh a nadobudnutí nových poznatkov z celoročnej témy žiaci dostanú Diplom znalca starovekých civilizácií a slovné hodnotenie od vyučujúceho. Za odmenu môže učiteľ zrealizovať školský výlet do múzea praveku v Bojniciach alebo do Keltského archeoskanzenu Havránok v Bobrovníku, ktorý sa nachádza pri Liptovskej Mare.
Prostriedky a pomôcky	Vypracované pracovné listy, fotodokumentácia z vyučovacích hodín, projekty, hotové výrobky, plagáty, ktoré si z jednotlivých hodín počas školského roka odkladali.
Odhadovaný čas riešenia	90 minút

ZÁVER

Cielom mojej práce bolo predložiť na predmet obohatenie návrh metodických postupov s rôznymi pracovnými listami. Tento predmet je zaradený na škole, kde pracujem, do školského vzdelávacieho programu v oblasti primárneho vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním. Myslím si však, že aktivity sú ľahko realizovateľné aj v bežných triedach a rôznych ročníkoch podľa uváženia učiteľa. Dôležitou časťou práce je aj obsah príloh, kde sú konkrétne učebné materiály využité na vyučovanie. Formu práce s pracovnými listami si učiteľ môže zvoliť podľa úrovne triedy a vzhľadom na potreby jednotlivých žiakov primárneho vzdelávania. Predmet obohatenie umožňuje široké využitie medzipredmetových vzťahov. Jednotlivé témy prelínajú obsah učiva vlastivedy, slovenského jazyka, matematiky, informatiky a prierezovej tematiky finančnej gramotnosti, mediálnej výchovy, multikultúrnej výchovy a tvorby projektov.

Žiaci získavajú nové informácie, aplikujú poznatky z vlastných skúseností, sumarizujú nové poznatky. Pracujú s literatúrou, vyhľadávajú nové zdroje informácií a samostatne pristupujú k zadanej úlohe. Vyriešené úlohy si žiaci skontrolujú za pomoci učiteľa a prezentujú ich pred ostatnými spolužiakmi. Žiaci argumentujú a obhajujú svoje názory. Učiteľ sa stáva sprostredkovateľom zážitku a pomocníkom pri rozvíjaní kompetencií žiakov. Aplikuje teoretické encyklopedické informácie do praktických činností. Žiak je aktívny, vnútorne motivovaný a snaží sa dosiahnuť čo najlepší výsledok.

Moja Osvedčená pedagogická skúsenosť ponúka možnosť inšpirácie pre učiteľov pre zaradenie predmetu obohatenie do školského vzdelávacieho programu. Spoznávanie histórie zahraničných kultúr môže byť pre zábavu, no je aj dôležité. Zámerom OPS je prostredníctvom poznávania starovekých civilizácií podporovať záujem žiakov o poznávanie okolitého sveta. Nikdy nevieme, kde nadobudnuté vedomosti v budúcnosti využijeme. Či už pri cestovaní, zábave, štúdiu v zahraničí alebo v práci.

Verím, že ponúknuté pracovné listy budú pre učiteľov nápomocným doplnkovým materiálom na vyučovanie v primárnom vzdelávaní.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. ADAMS, S. 2007. Atlas starovekého sveta. Eastone Books s.r.o., Bratislava. 2007. ISBN 978-80-89217-45-8
2. ADAMS, S. a kol. 1991. História ľudstva. Vydavateľstvo Slovart, Bratislava. 1992. ISBN 80-715-028-6
3. FREEMAN, CH. 199. Starí Gréci. Lienka, spol. s.r.o., Bratislava. 1996. ISBN 80-88772-21-4
4. GANERIOVÁ, A. , MARTELLOVÁ, M., WILLIAMS, B. 2003. Encyklopédia svetových dejín. Vydavateľstvo Slovart. Bratislava. 2005. ISBN 80-7145-975-5
5. HAYWOOD, J. 1994. Starí Rimania. Lienka, spol. s.r.o., Bratislava. 1996. ISBN 80-88772-22-2
6. LUKÁČOVÁ, Z. 2013. Staroveké civilizácie v predmete obohatenie, OPS. Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, Bratislava. 2013
7. MASON, A. 1994. Detský atlas svetových civilizácií. Fortuna print, spol.s.r.o. Bratislava. 1997. ISBN 80-7153-144-8
8. PERRUDINOVÁ, F. 2002. Dávne civilizácie. Tigra, spol. s.r.o., Bratislava. 2002. ISBN:80-88869-34-X
9. WILLIAMS, B. 2004. Otázky & odpovede. História sveta. Fragment, s.r.o., Havlíčkův Brod. 2005. ISBN 80-89210-43-0

Internetové zdroje

10. Bohovia sa hnevajú, video. [cit. 3.5.2014] Dostupné na www: <http://www.youtube.com/watch?v=rA9UoaD69Z8>
11. Diplom znalca starovekých civilizácií, akropola. [cit. 10.5.2014] Dostupné na www: <http://www.andromedatour.sk/grecko>
12. Diplom znalca starovekých civilizácií, Egypt. [cit. 10.5.2014] Dostupné na www: <http://www.crystalinks.com/predynasticegypt.html>
13. Diplom znalca starovekých civilizácií, Inkovia. [cit. 10.5.2014] Dostupné na www: <http://www.webnoviny.sk/cestovanie/machu-picchu-stratene-mesto-inkov/435856-clanok.html>
14. Diplom znalca starovekých civilizácií, Kelti. [cit. 10.5.2014] Dostupné na www: <http://taharqa.org/PaxThumanus/cultures/kelti.html>
15. Diplom znalca starovekých civilizácií, klinové písmo. [cit. 10.5.2014] Dostupné na www: http://www.oskole.sk/?id_cat=8&clanok=1509
16. Diplom znalca starovekých civilizácií, pravek. [cit. 10.5.2014] Dostupné na www: <http://knicky.blog.cz/0703/pravek-pocatky>
17. Diplom znalca starovekých civilizácií, Slovania. [cit. 10.5.2014] Dostupné na www: <http://narrateur.blog.cz/1007/jazyky-slovanske>
18. Diplom znalca starovekých civilizácií, Rimania. [cit. 10.5.2014] Dostupné na www: http://www.oskole.sk/?id_cat=8&clanok=5023
19. Diplom znalca starovekých civilizácií, Vikingovia. [cit. 10.5.2014] Dostupné na www: <http://www.gameexpres.sk/-vikingovia-p-14166.html>
20. Hudobná nahrávka kyjevské listy. [cit. 1.6.2014] Dostupné na www: <http://www.youtube.com/watch?v=ornZlolXfKI>

21. Grécki bohovia. [cit. 1.5.2014] Dostupné na www: <http://referaty.aktuality.sk/grecki-bohovia/referat-23828>
22. Kelti na Slovensku. [cit. 10.5.2014] Dostupné na www: <http://referaty-seminarky.sk/kelti-na-slovensku/>
23. Keltský archeoskanzen Havránok, Bobrovník - Liptovská Mara. [cit. 4.5.2014] Dostupné na www: http://www.youtube.com/watch?v=EoeGEqQ_qZM
24. Konštantín a Metod a ich príchod na Veľkú Moravu, video. [cit. 4.6. 2014] Dostupné na www: <http://www.youtube.com/watch?v=i-Y77lMT7D0>
25. Kvíz Grécke báje a povesti. [cit. 4.5.2014] Dostupné na www: http://www.kvizmajster.sk/testy_online.php?online_test=57&stranka=4&zotriedeni_e=0
26. Kvíz Rímska ríša. [cit. 4.5.2014] Dostupné na www: http://www.kvizmajster.sk/testy_online.php?online_test=1143
27. Kyjevské listy. [cit. 4.6.2014] Dostupné na www: <http://www.hlavnespravy.sk/cm13-najstarsi-hlaholsky-text-kyjevske-listy-vznikol-na-velkej-morave/100227/>
28. Obrázok Augustus. [cit. 1.5.2014] Dostupné na www: <http://www.glogster.com/kayclemson10/augustus/g-6mrjdgb9oln38qccah9loa0>
29. Obrázok boha Apolóna. [cit. 4.5.2014] Dostupné na www: <http://reckolucka.webnode.cz/products/apolon/>
30. Obrázok boha Heliosa. [cit. 4.5.2014] Dostupné na www: [http://mythology.wikia.com/wiki/Helios?file=Helios Temple of Athena at Troy Bel in%252C Pergamon Museum 280-300 BC .jpg](http://mythology.wikia.com/wiki/Helios?file=Helios_Temple_of_Athena_at_Troy_Bel_in%252C_Pergamon_Museum_280-300_BC_.jpg)
31. Obrázok boha Hermesa. [cit. 4.5.2014] Dostupné na www: http://www.kvizmajster.sk/testy_online.php?online_test=57&stranka=4&zotriedeni_e=0
32. Obrázok boha Jupitera. [cit. 2.5.2014] Dostupné na www: <http://www.aktuality.sk/clanok/189558/top-10-uzasne-fakty-o-planete-jupiter/>
33. Obrázok boha Marsa. [cit. 2.5.2014] Dostupné na www: [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Berlin - Brandenburger Tor - Mars cropped.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Berlin_-_Brandenburger_Tor_-_Mars_cropped.jpg)
34. Obrázok boha Poseidona. [cit. 3.5.2014] Dostupné na www: <http://forum.cz.grepolis.com/showthread.php?902-Pantheon-Olympu>
35. Obrázok boha Zeusa. [cit. 3.5.2014] Dostupné na www: <http://www.comicvine.com/forums/battles-7/zeus-vs-cthulhu-756657/>
36. Obrázok bohyně Afrodita. [cit. 2.5.2014] Dostupné na www: <http://wanda.atlas.sk/afrodita-kusok-kazdej-z-nas/moda-a-krasa/celebrity-styl/500788.html>
37. Obrázok bohyně Artemis. [cit. 4.5.2014] Dostupné na www: http://www.tombraider.sk/The_sister_of_artemis-clanok127.php
38. Obrázok bohyně Atény. [cit. 2.5.2014] Dostupné na www: <http://aeonalili.webnode.cz/album/fotogalerie-grecka-mytologia-a-olymp-/athena-jpg/>
39. Obrázok bohyně Hébé. [cit. 2.5.2014] Dostupné na www: <http://ravensblog.blog.cz/1010/hebe>
40. Obrázok bohyně Héra. [cit. 2.5.2014] Dostupné na www: <http://mika.blog.pravda.sk/2013/01/27/herakles-7-hera-v-akcii/>
41. Obrázok bohyně Minerva. [cit. 2.5.2014] Dostupné na www: <http://kubus.blog.sme.sk/c/283076/Vatikanske-muzea.html>

42. Obrázok Gaius Julius Caesar. [cit. 1.5.2014] Dostupné na www:https://sites.psu.edu/firsttriumvirate/caesar/
43. Obrázok Cisár Nero. [cit. 1.5.2014] Dostupné na [www:http://osickova.bigblogger.lidovky.cz/c/232033/Nero-37-68.html](http://osickova.bigblogger.lidovky.cz/c/232033/Nero-37-68.html)
44. Obrázok druida. [cit. 4.5.2014] Dostupné na [www:http://www.historyweb.sk/clanky/detail/aki-boli-bohovia-starych-keltov-1-cast#.U2aMp4F_vpc](http://www.historyweb.sk/clanky/detail/aki-boli-bohovia-starych-keltov-1-cast#.U2aMp4F_vpc)
45. Obrázok hlaholiky. cit. 4.5.2014] Dostupné na [www:http://www.hlaholika.sk/fonty-0](http://www.hlaholika.sk/fonty-0)
46. Obrázok keltského oppidia. [cit. 4.5.2014] Dostupné na [www:http://www.oskole.sk/?id_cat=8&clanok=9876](http://www.oskole.sk/?id_cat=8&clanok=9876)
47. Obrázok keltských bojov. [cit. 1.5.2014] Dostupné na [www:http://www.pohanstvi.net/inde.php?menu=keltovekmeny](http://www.pohanstvi.net/inde.php?menu=keltovekmeny)
48. Obrázok keltských bojovníkov. [cit. 1.5.2014] Dostupné na [www:http://www.pohanstvi.net/inde.php?menu=keltival](http://www.pohanstvi.net/inde.php?menu=keltival)
49. Obrázok keltskej keramiky. [cit. 10.5.2014] Dostupné na [www:http://www.historyweb.sk/clanky/detail/prichod-keltov-na-slovensko#.U23DcoF_vpc](http://www.historyweb.sk/clanky/detail/prichod-keltov-na-slovensko#.U23DcoF_vpc)
50. Obrázok keltských mincí. [cit. 1.5.2014] Dostupné na [www:http://pospolitost.wordpress.com/2010/03/01/biateky-razili-sloveni/](http://pospolitost.wordpress.com/2010/03/01/biateky-razili-sloveni/)
51. Obrázok keltských šperkov. [cit. 4.5.2014] Dostupné na [www:http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/historie-cs/204724-keltove/](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/historie-cs/204724-keltove/)
52. Obrázok Konštantína a Metoda. [cit. 4.6.2014] Dostupné na [www:http://www.hlaholika.sk/sites/default/files/pictures/CyrilaMetod/benka_konstantin_a_metod.jpg](http://www.hlaholika.sk/sites/default/files/pictures/CyrilaMetod/benka_konstantin_a_metod.jpg)
53. Obrázok kyjevských listov v hlaholike. [cit. 4.6.2014] Dostupné na [www:http://www.hlavnespravy.sk/cm13-najstarsi-hlaholsky-text-kyjevske-listy-vznikol-na-velkej-morave/100227/](http://www.hlavnespravy.sk/cm13-najstarsi-hlaholsky-text-kyjevske-listy-vznikol-na-velkej-morave/100227/)
54. Obrázok mapy Kelti v Európe. [cit. 4.5.2014] Dostupné na [www:http://www.oskole.sk/?id_cat=8&clanok=9876](http://www.oskole.sk/?id_cat=8&clanok=9876)
55. Obrázok mince Biatec. [cit. 4.5.2014] Dostupné na [www:http://www.bratislava-info.sk/index.php?cl=clanok&iid=35&action=view1](http://www.bratislava-info.sk/index.php?cl=clanok&iid=35&action=view1)
56. Obrázok vavrínový veniec. [cit. 1.5.2014] Dostupné na [www:http://zena-in.cz/clanek/symbol-slavy-vavrin-vstoupil-do-nasich-kuchyni-jako-bobkovy-list](http://zena-in.cz/clanek/symbol-slavy-vavrin-vstoupil-do-nasich-kuchyni-jako-bobkovy-list)
57. Obrázok Vlčie deti. [cit. 1.5.2014] Dostupné na [www:http://www.amoska.estranky.cz/clanky/prstem-po-mape-/italie-myma-ocima---3-pohled.html](http://www.amoska.estranky.cz/clanky/prstem-po-mape-/italie-myma-ocima---3-pohled.html)
58. Romulus a Remus, video. [cit. 1.5.2014] Dostupné na [www:http://www.youtube.com/watch?v=LGkAMdJ_Coo](http://www.youtube.com/watch?v=LGkAMdJ_Coo)
59. Založenie Ríma, video [cit. 8.5.2014] Dostupné na [www:http://www.youtube.com/watch?v=UM9BMug00pw](http://www.youtube.com/watch?v=UM9BMug00pw)
60. 12 olympijských bohov. [cit. 1.5.2014] Dostupné na [www:http://www.youtube.com/watch?v=pzv4fWUfWU](http://www.youtube.com/watch?v=pzv4fWUfWU)

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Pracovný list Kelti

Príloha 2 Pracovný list Grécki bohovia z hory Olymp

Príloha 3 Pracovný list Vlčie deti a zrod Ríma

Príloha 4 Pracovný list Rímski najvýznamnejší vodcovia

Príloha 5 Pracovný list Rímski bohovia a náboženstvo

Príloha 6 Pracovný list Grécki a rímski bohovia

Príloha 7 Pracovný list Slovanské písmo

Príloha 8 Diplom znalca starovekých civilizácií

Kelti

Mapa Keltskej pravlasti

1. Podľa obrázkov charakterizuj obdobie Keltov.

Oppidium - _____

Druidi - _____

Vieš že?

Kelti oslavovali štyri hlavné sviatky. Bol medzi nimi aj sviatok samhain 31. októbra, ktorý sa miestami udržal dodnes v podobe H _____ U (večer pred Sviatkom všetkých svätých).

2. Na koľko korunovej minci (už nepoužíwanej slovenskej koruny) je zobrazený keltský motív jazdca na koni a nápis Biatec?

Príloha 2 Pracovný list Grécki bohovia z hory Olymp

Grécki bohovia z hory Olymp

1. Doplň do tabuľky mená gréckych bohov alebo pomenuj, pre akú oblasť boli bohmi.

ZEUS	
	Bohyňa múdrosti a víťaznej vojny. Aténčania verili, že mestu darovala olivu.
AFRODITA	
	Boh morí. Vozil sa po morskej hladine na voze ťahanom koňmi so zlatými hrivami a kto ho urazil, pri plavbe stroskotal.
HÉLIOS	
	Boh svetla, veštby, hudby, umenia a lekárstva. Dával rady v Delfskej veštiarni.
HERMÉS	
	Bohyňa lovu, mesiaca, zvierat a rastlín. Bola dcérou bohyne Lété a boha Dia.
HÉBÉ	
	Bola manželkou Zeusa a zároveň jeho staršou sestrou. Mala na starosti ochranu manželstva a žien.

Vlčie deti a zrod Ríma

1. Doplň do textu chýbajúce mená.

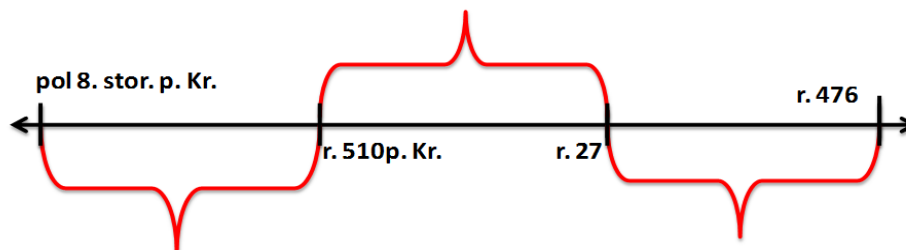
„Keď v 8. storočí pred naším letopočtom vznikla rímska civilizácia, Rím bol len malou osadou s domcami roztrúsenými na pahorkoch okolo rieky Tiberu. No z Ríma sa stalo hlavné mesto ríše, ktorá až do 5. storočia nášho letopočtu ovládala celé Stredomorie.

R _____ S a R _____ S boli bratia, dvojčičky. Ako vraví legenda, boli to synovia boha Marsa a kňažky Rey Silvie. Mali zdediť kráľovstvo Albu. Trónu sa však zmocnil Amulius a bratov hodil do Tiberu. Bratia sa však zachránili na plytčine pod pahorkom Palatínom. Pred istou smrťou ich zachránila vlčica. Kým ich svojim mliekom, až kým ich nenašiel pastier, ktorý ich vychoval. Keď mali 18 rokov, dozvedeli sa, kto sú. Amulia zabili a rozhodli sa, že na Palatíne, kde ich zachránila vlčica, založia mesto. No začali sa hádať, kto z nich bude vládnuť. R _____ S zabil svojho brata a založil v roku 753 pred naším letopočtom Rím.“ (Dávne civilizácie, 2002, str. 46 – 47)

Socha vlčice

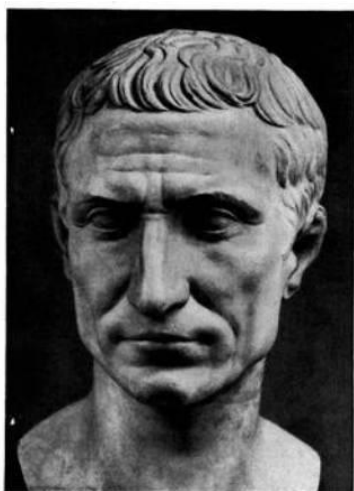

2. Do časovej osi doplň názvy štátneho zriadenia : **republika**, **kráľovstvo**, **cisárstvo**.

Príloha 4 Pracovný list Rímski najvýznamnejší vodcovia

Rímski najvýznamnejší vodcovia

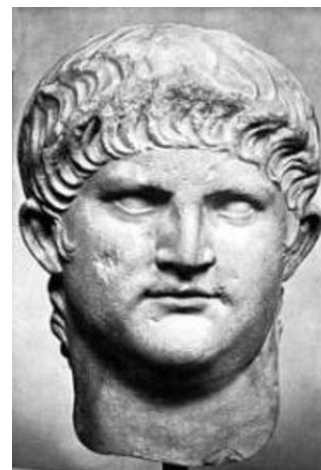

1. G _ _ _ S J _ _ _ _ S C _ _ _ _ R 2. Cisár A _ _ _ _ _ S.

1. Bol vynikajúci rímsky vojvodca, ktorý porazil svojich rímskych protivníkov. Stal sa roku 49 pred n. l. diktátorom. Bol zavraždený.

2. Po zavraždení G _ _ a J _ _ _ a C _ _ _ _ _ a v 44. pr. Kr. vypukla občianska vojna. Po nej sa stal cisárom A _ _ _ _ _ S. Vyhlásil sa za veliteľa armády a dostal súdnu a zákonodarnú právomoc, mohol zamietnuť každé rozhodnutie senátu.

3. Bol vďaka svojej osobnosti, moci i záľube v umení výnimočným cisárom. Mal len 16 rokov, keď nastúpil na trón po svojom nevlastnom otcovi. V roku 64 vypukol v Ríme obrovský požiar, ktorý zničil veľkú časť mesta. Pretože bol krutý a despotický cisár, z podpaľačstva obvinili jeho.

3. Cisár N _ _ O

Vieš že?

Cisári nenasili koruny. Za symbol moci bol považovaný vavrínový veniec.

Jeho listy sa používajú pri varení v kuchyni. Poznáme ich ako

Príloha 5 Pracovný list Rímski bohovia a náboženstvo
Rímski bohovia a náboženstvo

1. Doplň do textu a pod obrázky mená rímskych bohov.

Boh **M __ S** bol boh vojny a úrody, polí, lesov a jari. Ochraňoval rímsku moc a mohol potrestať každú nepravosť.

Boh **J _ _ _ _ R** bol najvyšší rímsky boh. Nazývali ho aj Najlepší a Najväčší. Bol bohom viery, cti a práva. Keď sa rozhneval, zoslal na ľudí hromy a blesky. Za manželku mal Junonu, ochrankyňu žien.

Bohyňa **M _ _ _ _ A** bola bohyňou múdrosti, ochraňovala spisovateľov, lekárov, umelcov a remeselníkov.

Rimania uctievali veľa bohov. Každý mal na starosti inú oblasť každodenného života. Rimania cítili pred nimi bázeň (strach), lebo sa ľahko vedeli rozhnevať a zoslať na nich rozličné pohromy (epidémiu, zemetrasenie). Na upokojenie a udržanie priazne im prinášali obety. Neurobili nijaké dôležité rozhodnutie, ako napríklad vyhlásenie vojny, ak si neboli istí, že bohovia s tým súhlasia. (Prameň: Starí Rimania, str. 38)

2. Napíš alebo nakresli, čo mohli Rimania prinášať bohom pred oltár ako obetu.

Príloha 6 Pracovný list Grécki a rímski bohovia

Grécki a rímski bohovia

Rimania prevzali od Grékov ich božstvá, ale zmenili im mená.

1. Doplň do tabuľky mená gréckych a rímskych bohov.

Grécki bohovia	Božstvo	Rímski bohovia
	Bol vládcom všetkých bohov. Sídlil na vrchole hory Olymp. Vládol nad nebesami a nad všetkými nebeskými úkazmi. Keď sa rozpršalo, ľudia hovorievali „Zeus prší“. Ak sa rozhneval, mohol ľudom ublížiť.	
	Bohyňa múdrosti a víťaznej vojny. Aténčania verili, že mestu darovala olivu.	
	Bohyňa lásky a krásy sa zrodila z morskej peny. Ľudia ju prosili o opätovanú lásku. Bola i bohyňou prírodných síl a jari.	
	Boh morí. Vozil sa po morskej hladine na voze ťahanom koňmi so zlatými hrivami a kto ho urazil, pri plavbe stroskotal.	
	Bol bohom vojny, vraždenia. Bol synom Héry a Dia. Na výsledkoch vojen mu nezáležalo, mal rád len zabíjanie.	
	Boh svetla, veštby, hudby, umenia a lekárstva. Dával rady v Delfskej veštiarni.	
	Bol nielen poslom bohov, ale sprevádzal mŕtvych do podsvetia, ujímal sa obchodníkov, rečníkov, pútnikov a dokonca držal ochrannú ruku nad zlodejmi a podvodníkmi. Bohovia si ho obľúbili pre jeho šikovnosť a obratnosť. Zverovali mu tie najobtiažnejšie úlohy.	
	Bohyňa lovu, mesiaca, zvierat a rastlín. Bola dcérou bohyne Lété a boha Dia.	
	Bola manželkou Zeusa a zároveň jeho staršou sestrou. Mala na starosti ochranu manželstva a žien.	

Slované písmo

1. Ako sa volalo prvé slované písmo? _____

Kyjevské listy

2. Kto priniesol prvé slované písmo na Veľkú Moravu? V ktorom roku to bolo? _____

Maľba: Martin Benka

Prvé Slovenské písmo - Hlaholika - aplikácia pre dnešnú slovenčinu

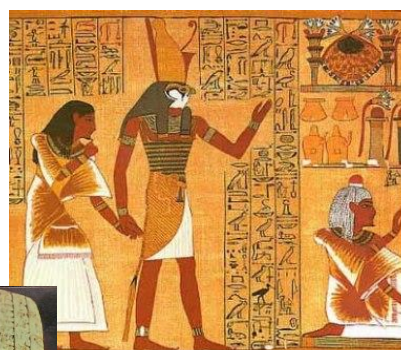
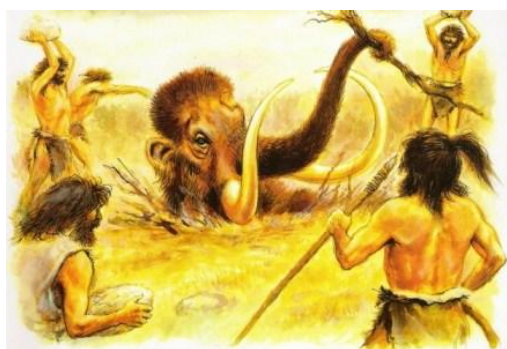

3. Napíš svoje meno v hlaholike.

Hlaholika vytvorila základ vzdelanosti a kultúry Veľkej Moravy. Po vyhnaní Metodových žiakov z Veľkej Moravy v rokoch 885-886 ju na území dnešného Slovenska nahradilo latinské písmo.

4. Napíš svoje meno latinským písmom – v latinke.

5. Ktorý deň v roku je v kalendári štátny sviatok – Sviatok svätého Cyrila a Metoda?

Diplom znalca starovekých civilizácií

